

การศึกษานี้มุ่งสำรวจปัจจัยและองค์ประกอบที่ก่อให้เกิดความซับซ้อน และความสับสนโหล ของอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ผ่านประสบการณ์ชีวิตของผู้หญิงลี้ชุนคนหนึ่ง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ

- 1) ศึกษากระบวนการในการกำหนดอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ ด้วยการสร้างนิยาม “ตนเอง” และ “คนอื่น” ที่ส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ชุน
- 2) สำรวจปัจจัยและองค์ประกอบที่มีอิทธิพลทำให้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์เกิดความ ซับซ้อน และ สับสนโหลอยู่ตลอดเวลา
- 3) ศึกษากระบวนการเลือกใช้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ตนเองใน บริบทต่าง ๆ (ความหลากหลายทางวัฒนธรรม)

วิทยานิพนธ์นี้ เป็นการศึกษาองค์ประกอบและปัจจัย ที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลง และการ ช่างอิงอัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ลี้ชุน องค์ประกอบที่สำคัญอย่างหนึ่ง คือ นโยบายของรัฐที่กำหนด ภายใต้วาทกรรม “การรวมพวกและการกลืนชาติพันธุ์” ซึ่งอาศัยกระบวนการปลูกกระแสแนวคิด เรื่อง “รัฐชาติ” เพื่อสร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของคนที่เป็น “คนไทย” โดยใช้ปัจจัยทาง ภาษา ศาสนา และวัฒนธรรม เป็นกรอบกำหนด

การศึกษานี้พบว่า นโยบายต่าง ๆ ของรัฐ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ก่อให้เกิดการกลืน วัฒนธรรม ทั้งยังส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ลี้ชุน เพราะทำให้กลุ่มชาติพันธุ์นี้ ตกอยู่ ในสภาพไร้สัญชาติ ไร้ตัวตนในสังคมไทย เพราะถูกทำให้ “เป็นไทย” ตามนิยามของรัฐที่ไม่ อนุญาตให้ความแตกต่างและหลากหลายทางชาติพันธุ์ดำรงอยู่ ส่งผลให้อัตลักษณ์ทางชาติพันธุ์ของ ลี้ชุนคลอนแคลน และมีความหมายต่อคนลี้ชุนรุ่นใหม่ ๆ น้อยลงเป็นลำดับ คนรุ่นใหม่จึงประสบกับ วิฤตอัตลักษณ์ และต้องดิ้นรนไปสู่วิถีชีวิตและอัตลักษณ์ใหม่ที่ “แตกกระจัดกระจาย” มากขึ้น

องค์ประกอบรองลงมาที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางอัตลักษณ์ของกลุ่มชาติพันธุ์ลื้อ คือ กระแสวัตถุนิยมและบริโภคนิยม ที่ส่งผลให้ชนเผ่าลื้อจำนวนไม่น้อย เน้นวัตถุนิยมมากขึ้น ทำให้เพิกเฉยความคิดว่าด้วยและความอับอายที่เคยยึดถือ ปฏิบัติกันมาอย่างเคร่งครัดในอดีต จนมีคำกล่าวของคนรุ่นใหม่ว่า “ชื่อเสียงและศักดิ์ศรี กินไม่ได้ ถ้ามีแต่คิดถึงศักดิ์ศรีก็อดตาย” ดังนั้นถ้าหากว่ามีวิธีการที่ได้เงินเร็วก็จะทำ เช่น การค้ายาบ้า และหรือไปประกอบอาชีพเป็นหมอนวดแบบแอบแฝง ประกอบกับนโยบายหลายประการของรัฐ เช่น นโยบายความมั่นคง นโยบายการปราบปรามการปลูกฝิ่น โดยเฉพาะนโยบายการจัดการทรัพยากร เช่น นโยบายป่าไม้และการอนุรักษ์และฟื้นฟูพื้นที่ต้นน้ำ ลำธาร ที่มีลักษณะรวมอำนาจเข้าสู่ศูนย์กลาง ส่งผลให้ “ชาวเขา” และชาวลื้อต้องถูกผลักดันออกจากพื้นที่ทำกิน หรืออย่างน้อยก็ถูกขีดเส้นควบคุมอย่างเคร่งครัด ทำให้ไม่สามารถดำรงชีวิตไปพร้อมกับความเป็นลื้อในแบบเดิมได้อีกต่อไป สังคม ชุมชน วัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชาติพันธุ์และอัตลักษณ์ส่วนตัวของชาวเขาลื้อจึง “แตกกระจัดกระจายเป็นเสี่ยง ๆ” ดังกล่าวแล้ว

ผลการศึกษาในครั้งนี้ ชี้ให้เห็นด้วยว่า การสร้างและการพัฒนาอัตลักษณ์ของคน ๆ หนึ่งจะเปลี่ยนแปลงไปตามสถานการณ์และประสบการณ์ของชีวิตในแต่ละกาละ ในแต่ละบริบท และคนแต่ละคนจะเลือกใช้อัตลักษณ์ต่าง ๆ ให้เหมาะสม สอดคล้องกับบริบทและสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ และมักจะเลือกใช้เฉพาะอัตลักษณ์ที่เป็นที่ยอมรับ และ/หรือเอื้อประโยชน์สูงสุดให้ตนเองในการต่อรองทางอำนาจในสถานการณ์นั้น ๆ เท่านั้น โดยสรุป อัตลักษณ์เป็นเพียงสิ่งที่ถูกประดิษฐ์ขึ้นมา เพื่อนำไปใช้สนองวัตถุประสงค์เฉพาะทาง ดังนั้นอัตลักษณ์จึงเป็นสิ่งที่ไม่มี ความคงที่ และเลื่อนไหลหรือเปลี่ยนแปลงไปได้ตามกาลสมัยและบริบทของสังคม ทั้งนี้โดยมี “ความสัมพันธ์ทางอำนาจ” เป็นเงื่อนไขของการประดิษฐ์ การเลื่อนไหลและการเลือกใช้อัตลักษณ์นั้น ๆ

This thesis is a study of “Complexity and Fluidity in Ethnic Identities as Seen Through the Life of a Lisu Woman.” The goals of the study are:

- 1) To examine the process of establishing ethnic identity through both one’s own definition of “self” and the definition of self as assigned by others, and how these definitions affect the shared ethnic identity of the Lisu people.
- 2) To examine the factors leading to the perpetually complex and fluid state of ethnic identities.
- 3) To examine the process of choosing to utilize ethnic Lisu identities within the context of a culturally diverse society to achieve maximum personal benefits.

This is a study of the factors leading to change in ethnic Lisu identities. These factors include state policy, which contests ethnic Lisu identity under the discourse of assimilation by promoting nationalism which is imaginary, and is created with the goal of promoting unity in the language, religion, and culture of the people residing within the Thai nation.

The first finding of this study was that the policies of the state have affected the Lisu peoples’ way of life, leading to assimilation, lack of identity, and statelessness. This is because they have been made to be “Thai” according to the state’s definition, which does not allow for ethnic differences and diversity. This results in the fact that ethnic identity is unstable and has a decreasing influence on new generations of Lisu youth. The new generation is thus facing an identity crisis, and is forced to search for a new way of life and identity that is bound to be fragmented. As a result, the Lisu people are becoming increasingly materialistic, ignoring the

cultural notions of honor and shame that had held Lisu society together. Hence the current expression, “honor and shame won’t put food on the table,” frequently used by members of the new generation, meaning that if one thinks only of honor, one will starve. If there is a way to make fast money, such as selling illegal drugs and operating massage parlors as fronts for prostitution, then that is the way to get by in modern life. In addition, many state policies, such as those concerning national security, eradication of opium cultivation, and especially the management of natural resources such as forestry policy and the conservation of streams and watersheds, are characterized by centralized power, and result in “hill tribes” and Lisu people being forcibly removed or restricted from making full use of their agricultural land. This makes it impossible for them to practice the traditional Lisu way of life. The society, community, culture, ethnic identities and individual identities of the Lisu people are thus increasingly fragmented.

The second finding was that the creation and development of one’s personal identities can change according to time, situation, and life experiences, as identity is chosen as appropriate to one’s specific context in order to achieve maximum personal benefit. In summary, identity is created to fulfill specific objectives. Identity is not static, but is fluid and changes according to temporal and social contexts. Power relations are conditions for the invention, the fluidity, and the choice to adopt a particular identity.